

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 № 975) www.economy.nayka.com.ua | № 12, 2021 | 30.12.2021 р.

DOI: [10.32702/2307-2105-2021.12.105](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.12.105)

УДК 636.08

*О. О. Іжболдіна,
к. с.-г. н., доцент, доцент кафедри технології виробництва продукції тваринництва,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет м. Дніпро
ORCID ID: 0000-0002-8816-2228*

*О. М. Карамушка,
к. е. н., доцент, доцент кафедри інформаційних систем і технологій,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет м. Дніпро
ORCID ID: 0000-0002-9369-7972*

*М. О. Сичова,
к. е. н., доцент,
доцент кафедри менеджменту, публічного управління та адміністрування,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет м. Дніпро
ORCID ID: 0000-0003-4198-2234*

*І. І. Шрамко,
старший викладач кафедри інформаційних систем і технологій,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет м. Дніпро
ORCID ID: 0000-0003-4173-6578*

АНАЛІЗ СТАНУ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ТВАРИНИЦТВА В УКРАЇНІ

*O. Izhboldina
PhD in Agricultural Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Technology of Livestock Production,
Dnipro State Agrarian and Economic University, Dnipro
O. Karamushka*

*PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Information Systems and Technologies,
Dnipro State Agrarian and Economic University, Dnipro
M. Sychova*

*PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Management, Public Management and Administration,
Dnipro State Agrarian and Economic University, Dnipro*

*I. Shramko
Senior Lecturer of the Department of Information Systems and Technologies,
Dnipro State Agrarian and Economic University, Dnipro*

ANALYSIS OF THE STATE OF PRODUCTION OF LIVESTOCK PRODUCTS IN UKRAINE

Тваринництво відіграє важливу роль у забезпеченні національної продовольчої безпеки. Воно постачає м'ясо, молочні продукти, шкіру, вовну, яйця та інше. Основними складовими

українського тваринництва є скотарство (м'ясо-молочні продукти), свині, вівці, бджільництво та птахівництво. Оцінка умов утримання тварин в Україні свідчить про негативні тенденції у розвитку тваринництва. Відбулося зменшення поголів'я, значне зниження продуктивності худоби, зниження якості продукції тваринництва. Звичайно, така ситуація призводить до низької якості та скорочення виробництва тваринної продукції, що в свою чергу призводить до неякісного споживання їжі. Свинарство є головною складовою тваринництва в Україні через високу плодючість та низькі витрати на збільшення маси на одиницю порівняно з масою забою. Завдяки своїй харчовій цінності (майже вдвічі більше, ніж поживна цінність баранини і яловичини) та корисності, її високо цінують українці.

The process of transition to national market management methods is characterized mainly by the crisis affecting agriculture. Wherein, animal husbandry suffered the greatest decline. Animal husbandry plays an important role in ensuring national food security. It supplies meat, dairy products, leather, wool, eggs and more. The main components of Ukrainian animal husbandry are livestock (meat and dairy products), pigs, sheep, beekeeping and poultry. In recent years, the development of agribusiness in the livestock sector has undergone a complex process, which is associated with increasing the concentration of animal husbandry in large farms and the reduction of small and medium-sized agricultural enterprises. This can be said by analyzing the indicators of the state of animal husbandry in agribusiness, the number of livestock and poultry in different groups. The assessment of animal housing conditions in Ukraine shows negative trends in the development of animal husbandry. There has been a downturn in livestock, a significant decline in livestock productivity, a decrease in the quality of livestock products. Of course, this situation leads to low quality and reduced production of animal products, which in turn leads to poor food consumption. This problem can be solved by reviving pig farming, which is able to quickly increase the number of pigs, and, consequently, the production of pork, which has a stable and widespread demand in the consumer market. Pig farming is the main component of livestock in Ukraine due to high fertility and low cost of weight gain per unit compared to the mass of slaughter. Due to its nutritional value (almost twice the nutritional value of mutton and beef) and utility, it is highly valued by Ukrainians. Demand for meat products can be met by supporting the implementing of industrial pork production, but livestock farms are heavily dependent on government support. Research experience shows that large-scale financial support from the state, commonly, does not guarantee successful production of livestock products. The resolution adopted by the Government, which improves the procedure for providing state support in animal husbandry and forms a refund mechanism, is positive trend to improve the situation in the livestock sector.

Ключові слова: тваринництво; обсяги виробництва; рентабельність; свинарство; державна підтримка.

Key words: animal husbandry; production volumes; profitability; pig breeding; state support.

Постановка наукової проблеми. Останнім часом технологія ведення тваринництва змінюється так швидко, що виникає невідповідність між біологічною природою, фізіологічними можливостями організму та зовнішнім середовищем. На сільськогосподарських тварин в процесі росту, розвитку й розвитку впливає ряд стресових факторів, що можуть призводити до зниження їх резистентності, порушення функції відтворення, зменшення тривалості продуктивного використання, виникнення захворювань, втрати продуктивності та погіршення якості продукції.

Пріоритетним завданням для нашої держави є забезпечення населення якісними та безпечними продуктами харчування. Нормоване споживання молочних продуктів населенням можливе лише за ряду умов, основним серед яких є стабільний розвиток молочного скотарства та забезпечення здоров'я худоби.

Ефективне виробництво продукції органічного тваринництва і аквакультури забезпечується збалансованою взаємодією різних елементів технологічних процесів, впливу навколишнього середовища та стійким розвитком відповідних галузей.

Підвищення обсягів виробництва, рівня споживання екологічно-безпечних продуктів або їх доступність можливі лише за умов впровадження сучасних енерго- та ресурсозберігаючих елементів у технологічні процеси виробництва тваринницької продукції будь-якого розміру та форми власності (приватний підприємець, ферма, середнє або велике сільськогосподарське підприємство, агрохолдинг, кооператив).

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблемами розвитку і функціонування тваринництва в Україні в різні роки опікувалися видатні українські вчені: В. Г. Андрійчук, В. І. Аранчій, В. І. Бойко, М. В. Зубець, С. М. Кваша, О. В. Мазуренко, П. Т. Саблук, О. М. Шпичак та інші.

Проте, незважаючи на велику кількість наукових праць у цій сфері, а також з огляду на унікальність галузі тваринництва та сучасну кризову ситуацію становлення й її розвиток питання аналізу стану виробництва залишається важливим.

Метою статті є аналіз стану виробництва продукції тваринництва у Україні, визначення динаміки розвитку вітчизняного тваринництва для формування пріоритетних шляхів розвитку галузі.

Тваринництво є важливою галуззю народного господарства, яка забезпечує населення продовольством, переробкою та сировиною, а також створює національні запаси вкрай необхідної продукції тваринництва та інтенсивно використовує земельні ресурси. Поточна реальна промислова ситуація не враховує цих можливостей і вимагає додаткової уваги з боку держави. Проте, незважаючи на певні позитивні зрушення, у тваринництві також є багато питань, які потребують вирішення. Це недосконала кормова база з низькою якістю продукції в багатьох випадках, нестабільністю державної підтримки фермерів, непередбачуваною ціною політикою, потенціалом нерозвинутого експорту та, як наслідок, часткою ринку, наприклад, дефіцитом. Все це негативно впливає на галузь, особливо її здатність залучати інвестиції.

Виклад основного матеріалу дослідження. Процес переходу до національних ринкових методів управління характеризується переважно кризою, що торкнулася сільського господарства. При цьому найбільшого занепаду зазнало тваринництво.

Після розпаду Радянського Союзу руйнування сільськогосподарської інфраструктури України та економіки країни загалом негативно вплинуло на українське тваринництво. Зменшення прибутків від виробництва яловичини змусило великі сільськогосподарські компанії, які в радянські часи становили більшість худоби, відмовитися від тваринництва як збиткового бізнесу.

У 1990 році виробництво тваринництва в Україні досягло піку (Рис. 1). Це сталося одночасно з розпадом Радянського Союзу та утворенням вільної держави та її території. Процес перетворення командно-адміністративної системи на ринкову систему був в Україні досить тривалим і, на нашу думку, триває донині. За останні 15 років спостерігається поступове зростання виробництва м'яса.

Сектор тваринництва продовжує відігравати важливу роль у розвитку вітчизняного аграрного сектору, незважаючи на деякі аспекти цінових та економічних проблем, і зберігає значну частку в загальному обсязі сільськогосподарської продукції. Крім того, продукція цієї галузі є сировиною для молочної промисловості, а за рахунок експорту продукції з різною глибиною обробки вплив на економічні функції більш різноманітний, і кожен перерозподіл забезпечує додаткову вартість [1].

Останніми роками розвиток агробізнесу тваринництва пройшов складний процес, який пов'язаний із збільшенням концентрації тваринництва у великих господарствах та зменшенням малих та середніх сільськогосподарських підприємств. Про це можна говорити, аналізуючи показники стану тваринництва в агробізнесі, чисельності худоби та птиці в різних групах.

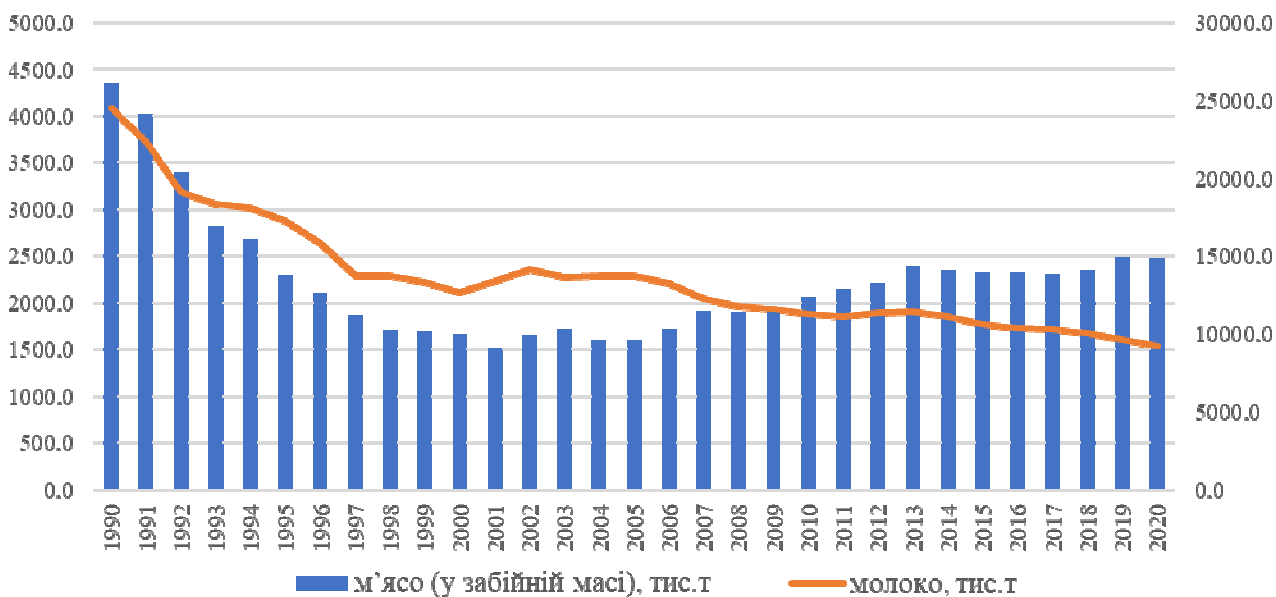

Рис. 1. Виробництво основних видів продукції тваринництва, тис.т. [5]

Аналіз поточної концентрації тваринницького сектору показує, що 55,7% від загальної кількості ВРХ становить лише 13,9% від загальної кількості підприємства, що перевищує середній показник 1000 голів [5]. При цьому у 36,7% підприємств у групах від 50 до 100 голів у середньому на ферму було розвинене лише 2,4% від загального поголів'я великої рогатої худоби. Фактично найбільшою зараз є група з 174 підприємств з концентрацією понад 1500 голів на ферму, що додає 40,1% від загальної кількості великої рогатої худоби від нинішнього поголів'я в національній агроорганізації. Дуже важливою є також група компаній з концентрацією 500-999 голів великої рогатої худоби, яка утримує 24,1% від загального поголів'я ВРХ в агробізнесі.

У той же час для корів ситуація дещо інша. Найбільшу частину займає група компаній із в середньому 100-499 голів на ферму, утримуючи 44,2% від загальної кількості корів. При цьому найменша фермерська група з концентрацією до 50 корів дала лише 1,1% від загальної кількості тварин, а частка сільськогосподарської організації становила 27,6% від загальної кількості.

Особливий інтерес представляє аналіз концентрації свинарства як галузі, що стрімко розвивається в Україні останніми роками за рахунок впровадження інноваційних технологій та будівництва нових комплексів. В даний час приблизно 62% від загального поголів'я свиней проживає в групі з 74 компаній і концентрація понад 10 000 на ферму. Об'єднання компанії досягло 4,3% від загального обсягу і виростило близько 2,1 мільйона свиней.

Проте зараз спостерігається один із найвищих рівнів концентрації худоби на птахофабриках. Приблизно 78,5% від загальної кількості наявної птиці зосереджено в групі компаній з рівнем концентрації понад 500 тис. голів. Таких компаній близько 40 із загальною часткою ринку 8,2%. Більшість підприємств (66,8%) виробляють до 50 тис. голів птиці, що становить лише 2,2% від загальної кількості. Загалом ця група налічує 93,3 мільйона голів птиці.

Добре це чи погано для розвитку вітчизняного сільського господарства? Існуючу економічну та інституційну систему сільського господарства, яка виникає в процесі реформування аграрного сектору для забезпечення сталого та збалансованого розвитку аграрного сектору, є діяльність великих і середніх фермерських та малих фермерських господарств, слід розуміти як необхідність.

Розглядаючи цю проблему насамперед з точки зору стратегічного розвитку національного експортного потенціалу та дотримання продовольчої безпеки, з одного боку, є часткове вирішення проблеми забезпечення населення окремими видами продукції тваринництва. З іншого боку, це важливий і вагомий внесок у диверсифікацію птахофабрик і сільськогосподарського експорту зокрема.

Фактично слід зазначити, що концентрація сільськогосподарського виробництва дає галузь можливості на однаковому рівні конкурувати не лише на внутрішньому продовольчому ринку, а й на зовнішньому.

Проте є деякі питання, які безпосередньо пов'язані з монополією внутрішнього ринку продукції тваринництва виробниками окремих галузей та загостренням конкуренції, що їх супроводжує. Крім того, концентрація тваринництва в комплексі досить висока, тому необхідно вирішувати екологічні питання утилізації відходів від його діяльності. Найефективнішим способом вирішення цієї проблеми є підтримка господарств на основі сімейних ферм, а також у великих компаніях шляхом будівництва біогазових електростанцій.

Щоб вирішити цю проблему, необхідно також враховувати необхідність відповідного поєднання рослин і худоби. Це вимагає збалансованого підходу до встановлення взаємозв'язку між існуючими рівнями спеціалізації агробізнесу та зосередження уваги на конкретних сферах оцінки та використання, місцевих агрокліматичних можливостях та умовах розвитку сільськогосподарського виробництва.

Як наслідок, економія від масштабу в сільському господарстві є фактором, що веде до підвищення економічної ефективності та конкурентоспроможності виробництва, а за певних обставин соціальна відповідальність аграрного бізнесу узгоджується з моделлю сталого розвитку.

Ситуація на молочному ринку нетака позитивна як на м'ясному ринку так і на молочному напрямі. Кілька років тому, якби вартість молока в промисловому секторі ефективних підприємств була на рівні 2,5-2,8 грн., то вона була б не менше 3,0-3,5 грн./л через зростання цін на комбікорм. Об'єктивно закупівельна ціна сирого молока має бути не менше 9 грн за літр. Якщо говорити з кінцевими споживачами, то ціна на молоко на полицях магазинів з липня до кінця року неодмінно зростає.

На жаль, виробники обрали найпростіший спосіб скорочення поголів'я. Тільки фермерські підрозділи, які підвищують ефективність виробництва за рахунок зниження собівартості власної продукції.

Сьогодні Україна ризикує втратити майже третину поголів'я своєї худоби в промисловому секторі та на всіх молочних підприємствах. Це все означає безробіття та зменшення податкових надходжень. Приватники отримують нижчу ціну, щоб дешевше молоко могло розбавити дороге з ферм. Це означає, що кількість випадків підробки та розбавленого молока також зростає в рази, особливо якщо немає обслуговуючого кооперативу.

Країни ЄС виробляють більше молока та м'яса, ніж споживають, але все ще діють державні механізми для запобігання виробництва молока. Після скасування квоти це молоко знайде ринок не в ЄС, тож українським виробникам доведеться боротися з фермами та переробними підприємствами, обладнаними ЄС, щоб поставити його на полиці вітчизняних магазинів, цього не буде. Помічено імпортні товари «Ластівка перша». Минулого року в Україну зросло ввезення сиру, згущеного молока та знежиреного молока. Це свідчить про те, що деякі українські переробні підприємства та споживачі поступово починають цікавитися іноземною молочною продукцією.

Нині вартість добового набору корів становить близько 20 грн і більше. На досить продуктивній молочній фермі корови дають 15-20 літрів молока на добу. Це говорить про те, що 1 літр молока – це -1 грн. Це вартість кормів. Але це середня цифра. Насправді в Україні ця вартість може становити як 80 копійок, так і 2 гривні. Багато покладаються на правильний рецепт харчування, якість корму та забезпечення належного харчування, необхідного для конкретного періоду лактації для щоденного споживання тварини.

Сьогодні найпоширенішою і хибною практикою на молочних фермах є використання однакових рецептур кормів і кормів для всієї ВРХ, незалежно від продуктивності. Для невеликих ферм дійним коровам достатньо трьох кормів. Однак ферми з більш ніж 100 корів потребують чотирьох дієтичних рецептів, щоб задовольнити потреби тварин і стимулювати максимальну продуктивність ферми.

Наприклад, неприйнятно складати корми без лабораторних досліджень перед сировиною. Зараз деякі люди проводять аналіз кормів на фермах. Інгредиенты відрізняються від ферми до ферми, а якість корму та вміст вологи залежать від таких факторів, як час нересту корму та сезон.

Розподіл кормів на грубий корм і концентрований корм. Формування ціни здійснюється різними способами. Що стосується кормів, то була встановлена минулорічна ціна, бо понесено силос, солома, сіно, солома та всі витрати на зберігання кормів. Тому власник може легко розрахувати вартість. У випадку з молоком це пов'язано з закладкою нових кормів. Оскільки перевозити грубі корми на великі відстані не вигідно. Інша справа – концентрація корму. Ціни значно різняться в залежності від попиту на світовому ринку та цін, обмінних курсів, а крім того, ці корми легко транспортувати на тисячі кілометрів.

Основна проблема виробників полягає в тому, що вони не знають, що робити в умовах коливань ціни та вартості продукту. Не впевнені в завтрашньому дні, додавши непередбачувані зміни в ціну на сире молоко. Все це робить молочну галузь непривабливою для інвесторів.

Через скорочення поголів'я худоби середньорічний приріст виробництва є дуже низьким. За 10 років він знизився до 0,4%. До речі, у рослинництві темп приросту становить 4,8%. Крім того, на 9,8% знизився рівень капітальних вкладень у тваринництво.

З 2012 року поголів'я української великої рогатої худоби скоротилося понад на 35% (Рис. 2). Якщо на 1 січня 2012 року поголів'я великої рогатої худоби становило 4,46 мільйона, то на початку 2021 року – до 2,87 мільйона.

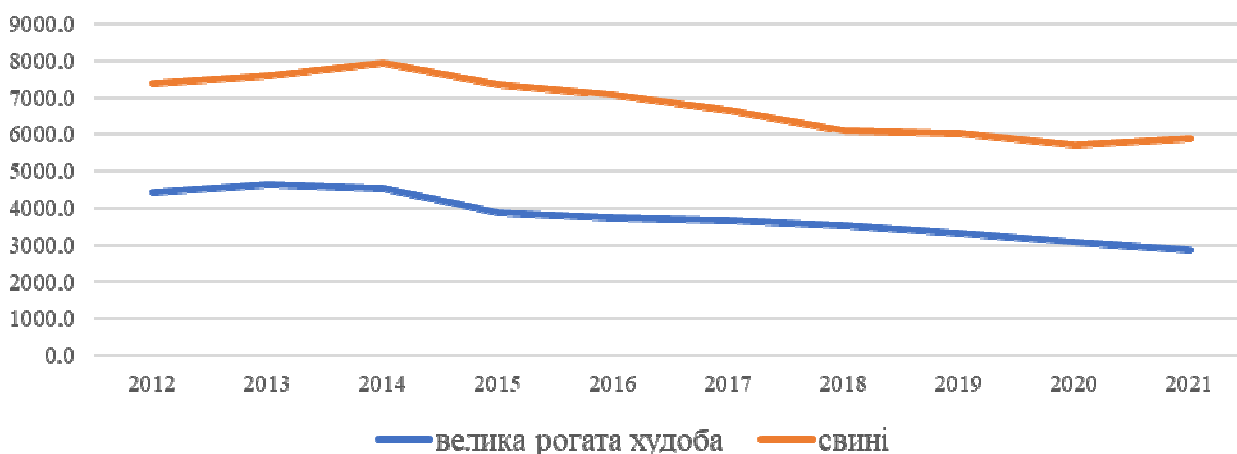

Рис. 2. Поголів'я сільськогосподарських тварин, тис. голів [3]

Продуктивність виробництва молока залишається низькою. Проте останнім часом вона зростає. За минулий рік продуктивність молока зросла на 1,5-5% залежно від форми власності (підприємство чи домогосподарство). Однак збільшення було недостатнім, щоб компенсувати щорічне зниження поголів'я худоби. Це пов'язано з тим, що молока виробляється менше і ціна на молоко продовжує зростати, а тенденція до зростання ціни в майбутньому не зміниться.

Водночас у галузі свинарства спостерігалася тенденція до збільшення виробництва за рахунок впливу агрокомпаній (понад чотири рази). При цьому домогосподарства скоротили виробництво майже на 40%.

За 10 місяців 2021 року [2] сільському господарстві України зафіксовано наступну чисельність поголів'я ВРХ – 3 032,4 тис. голів, що становить мінус 6,7% порівняно з 2020 роком, основне скорочення відбулося у господарствах населення мінус 9,2%.

Поголів'я корів великої рогатої худоби становило 1634,6 тис., що на 6,1% менше, ніж за аналогічний період минулого року, з 420,6 тис. (на 0,2%) для агробізнесу та 1214 тис. (на 8,0%) для домашніх господарств.

Поголів'я свиней становило 5983,9 тис. голів, що на 3,2% менше за відповідний період минулого року, з них у сільськогосподарських підприємствах налічувалося 3666,0 тис. голів (на 1,3% більше), у господарствах населення – 2317,9 тис. голів (на 9,5% менше).

Поголів'я овець і кіз становило 1244,5 тис., що на 5,5% менше, ніж за аналогічний період минулого року, з них агробізнес – 159,5 тис. (на 3,9%), домашні господарства – 1085 тис. (на 6,7%).

Чисельність птиці становила 226,9 млн., що на 2,7% менше, ніж за аналогічний період минулого року, з них 119,8 млн. (на 2,8%) для агробізнесу та 107,2 млн. голів (на 2,5%) для домашніх господарств.

На початок року кількість бджолиних сімей становила 2,59 млн., що на 1,5% менше, ніж за аналогічний період минулого року, з 39,3 тис. агробізнесів (зменшення на 3,4%) і 2,55 млн. домогосподарств (на 1,4%).

За січень-жовтень 2021 року господарствам усіх категорій реалізовано 2 661,6 тис. тонн худоби та птиці, що на 1,7% менше, ніж за аналогічний період минулого року. худоби-765,4 тис. тонн (на 6,2% менше).

Господарства всіх категорій отримали 12,1 млрд яєць, що на 13,9% менше, ніж за аналогічний період минулого року, з них 5,8 млрд – агробізнес. (на 23,5% менше), домогосподарства – 6,3 млрд. од. (на 2,8% менше).

Виробництво молока в господарствах усіх категорій становило 7 528,4 тис. тонн, що на 6,0% менше, ніж у попередньому році, в АПК – на 2305,8 тис. тонн (на 0,6%), у фермерському населенні – 5222,6 тис. тонн (на 8,2%).

Виробництво вовни в усіх категоріях становило 1370,0 тонн, що на 5,8% менше, ніж у попередньому році, у агробізнесі – 127,0 тонн (зменше на 3,8%), у господарствах населення – 1243 тонни (на 6,0%).

Бджолярі в усіх категоріях виробили 67 028 т меду (2020 р.), з них агробізнес 655 т, домашні господарства 67 373 т.

М'ясна промисловість. У III кварталі 2021 року переробні підприємства отримали 1343,8 тис. тонн худоби та птиці (на 2,6% більше, ніж у III кварталі 2020 року). До них належать: За обробкою компанії.

Середня закупівельна ціна на худобу та птицю за звітний період зросла на 8,9% за рік. Серед них – подорожчання великої рогатої худоби на 24,1%, птиці – на 9,1%, свинини – на 0,7%.

З січня по жовтень 2021 року Україна імпортувала близько 201,4 тис. тонн м'яса та м'ясопродуктів на м'ясо. Це на 16,1% більше, ніж за аналогічний період 2020 року, включаючи яловичину. 12,8 тис. тонн, свинини і сала - 69,4 тис. тонн, м'яса і птиці - 102,4 тис. тонн. Крім того, в м'ясі було експортовано близько 369,8 тис. тонн м'яса та м'ясопродуктів. Це яловичина – 19,8 тис. тонн, свинина, сало – 7,3 тис. тонн, курка та внутрішні органи – 338,2 тис. тонн.

З січня по вересень 2021 року промислове виробництво м'ясопродуктів зросло порівняно з аналогічним періодом 2020 року.

При цьому збільшився обсяг виробництва моєї галузі: ковбас та подібних м'ясних виробів - на 1,5%, свинини свіжої або охолодженої - на 5,2%, деяких курячих туш (курка), свіжих або охолоджених - 4,0%, курятини (курка) 24,5 % заморожені, яловичина та телятина 91,3 % заморожена.

При цьому виробництво свіжої та охолодженої яловичини та яловичини зменшилося на 17,0%, а свіжих або охолоджених курячих (курячих) туш – на 12,1%.

Молочна промисловість. За дев'ять місяців 2021 року переробними підприємствами отримано 2427,4 тис. тонн молока, у тому числі 108,9 тис. тонн отримано за собівартістю та 12,8 тис. тонн виробленого переробними підприємствами). Підприємство закупило з домогосподарств 1856,8 тис. тонн (на 4,7% менше, ніж у січні-вересні 2020 року) молока — 448,9 тис. тонн (на 24,4% менше). Якість молока, отриманого від підприємства на переробку в III кварталі 2021 року, покращилася на «додатковий» та «високий» рівень порівняно з попереднім роком.

За 10 місяців 2021 року (за даними держмитниці) імпорт молока та молока (склав 89,9 тис. тонн (фізичний), що на 17,7% більше, ніж у січні. Обсяг експорту в жовтні 2020 року склав 77,7 тис. тонн, що на 11,5% менше за січень-жовтень 2020 року. Торговельний баланс цієї товарної групи був від'ємним і склав 143,3 млн доларів. США [2].

Щодо молока, то імпорт молока та молочних продуктів за 10 місяців 2021 року становить близько 665,2 тис. тонн, що на 7,8% більше, ніж за аналогічний період 2020 року. Це становитиме близько 297,8 тис. тонн, що становить 3 січня по жовтень 2020 року на 4,7% менше.

З січня по вересень 2021 року виробництво молочної продукції скоротилося, в основному, порівняно з відповідним періодом 2020 року.

Молоко та вершки без згущеного молока, без додавання цукру та інших підсолоджувачів, жирністю 1% і менше – 22,7% і менше. Вершкове масло жирністю 85% і менше – 18,9%, жирові спреди та суміші – 15,2%; сир тертий, порошок, блакитний та інші несолоні продукти – 13,1%, молоко та вершки без згущеного молока, без додавання цукру чи інших підсолоджувачів і жирністю більше 1% і більше 8,0%. Молоко та вершки згущені, йогурт, кефір, сметана та інші продукти бродіння – 1,1%.

У той же час у виробництві молочної промисловості ароматизований рідкий і ряжанка (3,8%), свіжий неферментований сир (10,6%), морозиво та консерви (1,8%), молочні продукти без вмісту вищої жирності. Від 1,5% -0,7% (з основної групи молочних продуктів).

Позитивною тенденцією для покращення ситуації в галузі тваринництва є прийнята Урядом постанова яка вдосконалює процедуру надання державної підтримки в тваринництві та формує механізм повернення коштів. Зокрема встановлено відсоток відшкодування:

до 80% часткового повернення вартості племінних тварин;

до 50% часткового повернення вартості будівництва чи реконструкції тваринницьких ферм і комплексів.

В межах державної підтримки забезпечуватиметься:

- повернення частини вартості племінних тварин до 350 млн грн;

- повернення частини витрачених коштів на будівництво та реконструкцію тваринницьких комплексів до 350 млн грн;
- повернення частини витрачених коштів на будівництво та реконструкцію тваринницьких комплексів, доїльних залів до 60 млн грн;
- бюджетні дотації спеціалізованого напрямку які спрямовані на приріст поголів'я корів власного відтворення до 100 млн грн.

Низький рівень виробництва і споживання м'яса в Україні, значно послабляє продовольчу безпеку країни і є загрозою для здоров'я нації. Вирішити дану проблему можливо за рахунок відродження свинарства, яка здатна в короткі строки забезпечити швидке збільшення поголів'я свиней, а, відповідно, і виробництво свинини, що має стабільний і широкий попит на споживчому ринку [4].

Слід відмітити, що у світовому виробництві м'яса пріоритет належить свинарству, що завдяки своїм біологічним особливостям – скороспілості, багатоплідності, використанню кормів, інтенсивністю росту та ін., свині переважають інші види домашніх тварин і, залежно від кон'юктури ринку, свинарство дуже лабільна галузь

За оцінками іноземних експертів, виробництво свинини в Україні в найближчі кілька років, щоб задовольнити внутрішній попит буде зростати повільно. Тому українським експортерам доводиться конкурувати за ринкові позиції з великими експортерами свинини, такими як Європейський Союз, Канада, США та Бразилія. Рентабельність використання кормів є найважливішим фактором успіху у виробництві свинини. Виробники повинні оптимізувати свої корми, щоб знизити на них витрати. Продуктивність свиноматок є найважливішим фактором успіху у свинарстві. На рік потрібно збільшити кількість свиней на свиноматку. З цієї точки зору дуже важливими є якість менеджменту управління, ветеринарна медицина та умови праці. Керівники ферм повинні мотивувати працівників дбайливо ставитися до тварин. Завдяки високій ефективності виробництва та тому, що Україна виробляє надлишки фуражного зерна, великим українським виробникам не доводиться боятися конкуренції і, звісно, можуть задовольнити потреби внутрішнього ринку.

Вітчизняні компанії, що займаються свининою, не є конкурентоспроможними на європейському ринку, особливо за ціною, оскільки промислове свинарство є відносно молодим бізнесом для України. Низька вартість свинини в Європі, Канаді, Бразилії та США, в основному, через високі відсотки по кредитах в Україні. Для них передбачені ставки до 25% (для порівняння: 2-3% в США, до 5% в Європі). Витрати на покриття кредиту відображаються у собівартості. Тому для того, щоб бути конкурентоспроможними на європейському ринку, українським виробникам необхідно орієнтуватися на світові показники виробництва, удосконалювати технології та підвищувати ефективність виробництва.

Висновки: Аналізуючи розвиток галузі тваринництва, можна зробити висновок про негативні тенденції розвитку тваринництва: зменшення поголів'я, значне зниження продуктивності тваринництва, зниження якості виробленої продукції. Звичайно, така ситуація призводить до низької якості та виробництва продукції ВРХ, що в свою чергу призводить до неякісного споживання їжі. Задовільнити попит на м'ясну продукцію можливо шляхом підтримки впровадження промислового виробництва свинини, проте агропідприємства котрі займаються тваринництвом значною мірою залежать від державної підтримки. Досвід досліджень показує, що масштабна фінансова підтримка з боку держави, як правило, не гарантує успішне виробництво продукції тваринництва. Разом з тим позитивною тенденцією для покращення ситуації в галуззі тваринництва є прийнята Урядом постанова яка вдосконалює процедуру надання державної підтримки в тваринництві та формує механізм повернення коштів. Отже, існує широкий спектр досліджень щодо національних механізмів підтримки розвитку тваринництва для відновлення промислового потенціалу та забезпечення населення продовольством.

Література.

1. Брик М. М. Сучасний стан та перспективи розвитку галузі тваринництва в Україні. Економічний аналіз. Тернопіль, 2018. Т. 28. № 4. С. 331–337.
2. Сайт Міністерство аграрної політики та продовольства України (2021), “Моніторинг стану галузей тваринництва”. Режим доступу: <https://minagro.gov.ua/ua/naryamki/tvarinnictvo/analiz-ta-monitoring-stanu-galuzej-tvarinnictva>
3. Сільське господарство України 2020: статистичний збірник. Київ: Державна служба статистики України, 2021. 231 с.
4. Сушарник Я. А. Аналітичний огляд сучасного стану функціонування галузі свинарства. *Економіка та держава*. 2021. № 7. С. 52–56. DOI: [10.32702/2306-6806.2021.7.52](https://doi.org/10.32702/2306-6806.2021.7.52)
5. Тваринництво України. 2020: статистичний збірник. Київ: Державна служба статистики України, 2021. 159 с.
6. Khalatur S., Trokhymets O., Karamushka O. (2020). Conceptual basis of tax policy formation in the globalization conditions. *Baltic Journal of Economic Studies*, 6 (2), 81–92. URL: <http://baltijapublishing.lv/index.php/issue/article/view/793>
7. Khalatur S., Kriuchko L., Sirko A. (2020). World experience adaptation of anti-crisis management of enterprises in the conditions of national economy's transformation. *Baltic Journal of Economic Studies*, 6 (3), 171–182. URL: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2020-6-3-171-182>

8. Khalatur S., Vinichenko I., Volovyk D. (2021). Development of modern business processes and outsourcing activities. *Baltic Journal of Economic Studies*, 7 (3), 195–202. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2021-7-3-195-202>

9. Khalatur S., Masiuk Y., Kachula S., Brovko L., Karamushka O., Shramko, I. 2021. Entrepreneurship development management in the context of economic security, *Entrepreneurship and Sustainability Issues* 9 (1): 558–573. URL: [https://doi.org/10.9770/jesi.2021.9.1\(35\)](https://doi.org/10.9770/jesi.2021.9.1(35))

References.

1. Bryk, M. M. (2018), " Current state and prospects of development of the livestock industry in Ukraine", *Ekonomichnyj analiz*, vol. 28, no. 4, pp. 331–337.

2. The official site of Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine (2021), " Monitoring the state of livestock industries ", available at: <https://minagro.gov.ua/ua/napryamki/tvarinnictvo/analiz-ta-monitoring-stanugaluzej-tvarinnictva> (Accessed 25 Dec 2021).

3. State Statistics Service of Ukraine (2021), *Sil'ske hospodarstvo Ukrainy 2020: statystychnyi zbirnyk* [Agriculture of Ukraine 2020: statistical collection], Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, Kyiv, Ukraine.

4. Susharnik, Ya. (2021), "Analytical review of the current state of functioning of the pig industry", *Ekonomika ta derzhava*, vol. 7, pp. 52–56. DOI: [10.32702/2306-6806.2021.7.52](https://doi.org/10.32702/2306-6806.2021.7.52)

5. State Statistics Service of Ukraine (2021), *Tvarynnystvo Ukrainy. 2021: statystychnyi zbirnyk* [Livestock of Ukraine. 2020: statistical collection], Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, Kyiv, Ukraine.

6. Khalatur, S. Trokhymets, O. and Karamushka, O. (2020), "Conceptual basis of tax policy formation in the globalization conditions", *Baltic Journal of Economic Studies*, vol. 6 (2), pp. 81–92, available at: <http://baltijapublishing.lv/index.php/issue/article/view/793> (Accessed 25 Dec 2021).

7. Khalatur, S. Kriuchko, L. and Sirko, A. (2020), "World experience adaptation of anti-crisis management of enterprises in the conditions of national economy's transformation", *Baltic Journal of Economic Studies*, vol. 6 (3), pp. 171–182. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2020-6-3-171-182>

8. Khalatur, S. Vinichenko, I. and Volovyk, D. (2021), "Development of modern business processes and outsourcing activities", *Baltic Journal of Economic Studies*, vol. 7(3), pp. 195–202. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2021-7-3-195-202>

9. Khalatur, S. Masiuk, Y. Kachula, S. Brovko, L. Karamushka, O. and Shramko, I. (2021), "Entrepreneurship development management in the context of economic security", *Entrepreneurship and Sustainability*, vol. 9 (1), pp. 558–573. [https://doi.org/10.9770/jesi.2021.9.1\(35\)](https://doi.org/10.9770/jesi.2021.9.1(35))

Стаття надійшла до редакції 26.12.2021 р.